

SOURCES

SIGNS AND OMENS – DOES G-D SEND US SIGNALS TODAY?

By Rabbi Dr. Nachum Amsel

*These sources are from the book,
"The Encyclopedia of Jewish Values: Man to G-d Issues and Rituals."*

1) ספר "ברכי נפשי" של הרב זילברשטיין על בראשת מד:טו לבסוף נתגלה שלא עישרו את אחד המאכלים

מאידך, מובא ביטעמא דקרא', לגיסי מרן הגר"ח קניבסקי, שסיפר על דודו מרן החזון איש זצ"ל שכאשר שלח לקרוא לאדם אחד, פעם ופעמיים ושלוש, והשליחים לא הצליחו לאתר את האיש, אמר החזון איש שלא יקראו לו יותר, משום שראה בכך אות משמים שהאדם הוא אינו צריך לבוא אליו. וכן מסופר שם עוד, שפעם הכינו לו ארוחת צהריים, ולפני שהתחיל לאכול נכנסו אנשים והפריעו לו לאכול. לכשיצאו, לקחה הרבנית את המאכלים וחיממתם שוב, והגישה למרן זצ"ל, אבל הנה שוב נכנסים אנשים ומפריעים לו לאכול. וכך בפעם השלישית. ואז סירב החזון איש לאכול מן המאכל ההוא, ואמר שמן הסתם יש כאן משהו שהיה אסור לאכול... בדקו ומצאו שאכן היה פריט אחד שלא עישרוהו, וזה התערב בין המאכלים שבצלחת... מוכח לכאורה שהחזון איש לא ראה בכך איסור נידוש.

2) סנהדרין יא.

תנו רבנן: משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל.

3) דברים ה:יט

אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר ד' אֶל כָּל קְהֵלְכֶם בְּהַר מִתְּוֹךְ הָאֵשׁ הַעֲנֹן וְהַעֲרָפֶל קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסַּף וַיִּכְתְּבֶם עַל שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים וַיִּתֵּן אֵלַי:

4) פירוש רש"י על דברים ה:יט

ולא יספ - מתרגמין ולא פסק... כי קולו חזק וקיים לעולם.

5) משנה אבות ו:ב

אמר רבי יהושע בן לוי. בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת. אוי להם לבריות מעלבונה של תורה. שכל מי שאינו עוסק בתורה. נקרא נזוף.

6) ברכה לפני קריאת התורה

ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם. אשר בחר בנו מכל העמים. ונתן לנו את תורתו. ברוך אתה ד'. נותן התורה: קול גדול - אם נפרש מלת גדול על הכמות, לומר שתהיה הקול חזק עד שתתפשט למרחק הרבה או מסוף העולם ועד סופו, לא ידענו התועלת היוצא לנו מזה, לכן נ"ל שבזה יודיענו יקר ערך דברי התורה בכלל ועשרת הדברים בפרט, כי התורה נכתבה בלשון צח ובשפה ברורה, יבינום כל אחד כפי דרכו, החכם כפי חכמתו, המשכיל כפי שכלו, והנבון כפי תבונתו, הנשים והקטנים כולם יקחו חלקם ומנה לטוב להם, כי היא כמראה מלוטשת ובהירה יראה בה כל אחד צורתו, כי היא ענין אלקי, וכוונת המחוקק העליון ית' היתה להיטיב לכל המון הרב, גדולים וקטנים כי כולם אהובים אליו כי הם מעשי ידי...

7) פירוש כתב וקבלה דברים ה:יט

קול גדול - אם נפרש מלת גדול על הכמות, לומר שתהיה הקול חזק עד שתתפשט למרחק הרבה או מסוף העולם ועד סופו, לא ידענו התועלת היוצא לנו מזה, לכן נ"ל שבזה יודיענו יקר ערך דברי התורה בכלל ועשרת הדברים בפרט, כי התורה נכתבה בלשון צח ובשפה ברורה, יבינום כל אחד כפי דרכו, החכם כפי חכמתו, המשכיל כפי שכלו, והנבון כפי תבונתו, הנשים והקטנים כולם יקחו חלקם ומנה לטוב להם, כי היא כמראה מלוטשת ובהירה יראה בה כל אחד צורתו, כי היא ענין אלקי, וכוונת המחוקק העליון ית' היתה להיטיב לכל המון הרב, גדולים וקטנים כי כולם אהובים אליו כי הם מעשי ידיו.

8 ויקרא א: א ורש"י שם

ויקרא אל-משה וינדבך ד' אליו מאהל מועד לאמר :
ויקרא אל משה- הקול הולך ומגיע לאזניו, וכל ישראל לא שומעין

9 מדרש רבה שמות פרשה כט סימן א

א אנכי ה' אלקיך, הה"ד (דברים ד) "השמע עם קול אלקים", המינין שאלו את ר' שמלאי א"ל אלוהות הרבה יש בעולם אמר להם למה אמרו לו שהרי כתיב השמע עם קול אלהים, אמר להם שמא כתוב מדברים אלא מדבר, אמרו לו תלמידיו רבי לאלו דחית בקנה רצוץ לנו מה אתה משיב, חזר ר' לוי ופירשה אמר להם השמע עם קול אלקים, כיצד אילו היה כתוב קול ה' בכחו לא היה העולם יכול לעמוד, אלא קול ה' בכח, בכח של כל אחד ואחד, הבחורים לפי כחו והזקנים לפי כחו והקטנים לפי כחו, אמר הקב"ה לישראל לא בשביל ששמעתם קולות הרבה תהיו סבורין שמא אלוהות הרבה יש בשמים אלא תהיו יודעים שאני הוא ה' אלקיך, שנא' (שם דברים ה) אנכי ה' אלהיך.

פסיקתא דרב כהנא יב:כה

ד"א "אנכי ד' אלקיך" (שם) א"ר לוי נראה להם הקב"ה כאיקונין הזו שיש לה פנים מכל מקום אלף בני אדם מביטין בה והיא מבטת בכולם כך הקב"ה כשהיה מדבר כל אחד ואחד מישראל היה אומ' עמי הדבר מדבר אנכי ד' אלהיכם אין כתיב כאן אלא "אנכי ד' אלקיך" (שם). א"ר יוסי בר' חנינא ולפי כוחן של כל אחד ואחד היה הדיבר מדבר עמו ואל תתמה על הדבר הזה שהיה המן יורד לישראל כל אחד ואחד היה טועמו לפי כוחו התינוקות לפי כוחן והבחורים לפי כוחן הזקנים לפי כוחן התינוקות לפי כוחן כשם שהתינוק הזה היונק בשדי אמו כך היה טועמו שנא' "והיה טעמו כטעם לשד השמן" (במדבר יא ח) והבחורים לפי כוחן שני "ולחמי אשר נתתי לך לחם ושמן ודבש האכלתיך" (יחזקאל טז יט) והזקנים לפי כוחן שני "וטעמו כצפיחית בדבש" (שמות טז לא) ומה אם המן כל אחד ואחד לפי כוחן היה טועם לפיו בדיבר כל אחד ואחד שומע לפי כוחן אמר דוד "קול ד' בכח" (תהלים כט ד) קול ד' בכוחו אין כתיב אלא קול ד' בכח של כל אחד ואחד א' להם הקב"ה לא מפני שאתם שומעין קולות הרבה אלא היו יודעים שאני הוא "אנכי ד' אלקיך" (שמות כ:ב)...

10 בראשית כד: יב-כב

יב ויאמר ד' אלקי אדני אברהם הקרה-נא לפני היום ועשה-חסד עם אדני אברהם: יג הנה אנכי נצב על-עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים: יד והיה הנער אשר אמר אליה הטי-נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם-גמליך אשקה אתה הכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי-עשית חסד עם-אדני: טו ויהי-הוא טרם פלה לדבר והנה רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל בן-מלכה אשת נחור אחי אברהם וכדה על-שכמה: טז והנער טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותירד העינה ותמלא כדה ותעל: יז וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמיאיני נא מעט-מים מכדך: יח ותאמר שתה אדני ותמהר ותירד כדה על-ידה ותשקהו: יט ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך אשאב עד-אם-כלו לשתת: כ ותמהר ותער כדה אל-השקת ותירץ עוד אל-הבאר לשאב ותשאב לכל-גמליו: כא והאיש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ד' דרכו אם-לא: כב ויהי פאשר פלו הגמלים לשתות ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים על-ידיה עשרה זהב משקלם:

11 שמואל א' יד: יד-יד

ד ובין המעברות אשר בקש יונתן לעבר על-מצב פלשתים שן-הסלע מהעבר מזה ושן-הסלע מהעבר מזה ושם האחד בוצץ ושם האחד סנה: ה השן האחד מצוק מצפון מול מכמש והאחד מנגב מול גבע: ו ויאמר יהונתן אל-הנער א נשא כליו לכה ונעברה אל-מצב הערלים האלה אולי יעשה יהוה לנו כי אין לד' מעצור להושיע ברב או במעט: ז ויאמר לו נשא כליו עשה כל-אשר בלבבך נטה לך הנני עמך בלבבך: ח ויאמר יהונתן הנה אנחנו עברים אל-האנשים ונגלינו אליהם: ט אם-כה יאמרו אלינו דמו עד-הגיענו אליכם ועמדנו תחתינו ולא נעלה אליהם: י ואם-כה יאמרו עלו עלינו ועלינו פי-נתנם ד' בידנו וזה-לנו האות: יא ויגלו שניהם אל-מצב פלשתים ויאמרו פלשתים הנה עברים יצאים מן-החרים אשר התחבאו-שם: יב ויענו אנשי המצבה את-יונתן א ואת-נשא כליו ויאמרו עלו אלינו ונודיעה אתכם דבר ויאמר יונתן אל-נשא כליו עלה אחרי פי-נתנם ד' ביד ישראל: יג ויעל יונתן על-גדיו ועל-רגליו ונשא כליו אחריו ויפלו לפני יונתן ונשא כליו ממותת אחריו: יד ותהי המפה הראשנה אשר הכה יונתן ונשא כליו פגועים איש כפחצי מענה צמד שדה:

12 ספר "ברכי נפשי" של הרב זילברשטיין על בראשת מד: טו

הדיו נשפך על תשובת החתם סופר

...נספר כאן על מעשה שהיה אצל גדול הדור המהר"ם בנט. המעשה מסופר כאן לפי גירסתו של הגר"ח קניבסקי, ששמעו מאביו מרן הסטייפלער זצ"ל. רבי מרדכי בענט היה רבה של עיר ואם בישראל, היא העיר ניקלשבורג. הגאון ההוא נפטר באופן פתאומי בעיירה אחת, שהיתה רחוקה מאוד מעירו. הדבר היה ביום שישי, ובני אותה העיירה טמנו את מהר"ם בענט בבית העלמין המקומי. כשהגיעה השמועה המרה לבני העיר ניקלשבורג, הצטערו

וכאבו בכפליים. לא זו בלבד שאיבדו את רבם הנערץ, אלא שבשל המרחק הרב לא יוכלו עתה להתפלל על קברו. הם באו אל החתם סופר וביקשו שיורה להעביר את הנפטר לבית העלמין בעירם, בה כיהן כהמרא דאתרא במשך שנים רבות. בשל דחיפות הנושא, ישב החת"ס עד שעות הלילה המאוחרות וערך את תשובתו לבני העיר ניקלשבורג, ובה הצדיק את תביעתם, וכתב שיש להוציא את הגאון מקברו ולקבורו בניקלשבורג. על המשך הסיפור יש כמה גירסאות, וגייסי הגר"ח אמר שהגירסה המקובלת במשפחתם מדורי דורות היא שברגע שעמד החתם סופר לשגר את האיגרת, נשפכה כוסית-הדיו שהיתה על שלחנו - על האגרת, ומחקה את הכתב...ראה החתם סופר בכך אות משמים שלא צריך לשלוח את האגרת, ועיכב את התשובה אצלו.

כעבור 3 חודשים התגלה המהר"מ בענט בחלומו של החת"ס, וסיפר לו שקיברו ניכרה בעיירה הקטנה ההיא ליד נערה פלונית, וגילגלו לו זאת מן השמים משום שלפני שנים רבות היה מאורס לנערה זו, וביטל את השידוך, ולנערה היתה קפידה עליו, וכדי לכפר על כך גילגלו מן השמים שייפטר במקום זה וייטמן לידה. אבל, המשיך המהר"מ בחלומו של החת"ס, כל זה נגזר עליי רק ל-3 חודשים, וכעבור הזמן הזה אפשר כבר להוציאני מקברי ולהעבירני לעירי ניקלשבורג, וביקש שכך יעשו. שיגר החתם סופר עתה את התשובה, ובה הדגיש שהדברים נכתבו לפני כמה חודשים והתעכבו עד עתה, והורה להעביר את הנפטר. עכ"פ רואים שהחת"ס התייחס לשפיכת הדיו על השלחן, ולא ראה בכך איסור ניחוש, ואם כן לכאורה גם בספל הקפה אין איסור ניחוש.

13 ויקרא יט: כו ופירוש רש"י

לא תאכלו על-הדם לא תנחשו ולא תעוננו:

לא תנחשו -- כגון אלו המנחשין בחולדה ובעופות, פתו נפלה מפיו, צבי הפסיקו בדרך:

14 דברים יח: י-ב ופירוש רש"י

לא-ימצא בך מעביר בנו-ובתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף: וחבר חבר ושאל אוב ונדעני ודרש אל-המתים: כי-תועבת ד' כל-עשה אלה ובגלל התועבת האלה ד' אלקיך מוריש אותם מפניך: מנחש - פתו נפלה מפיו, צבי הפסיקו בדרך, מקלו נפל מידו (סנהדרין שם):

15 סנהדרין סה: ורש"י שם

תנו רבנן: מעונן, רבי שמעון אומר: זה המעביר שבעה מיני זכור על העין. וחכמים אומרים: זה האוחז את העינים. רבי עקיבא אומר: זה המחשב עתים ושעות, ואומר: היום יפה לצאת, למחר יפה ליקח, לימודי ערבי שביעיות חיטין יפות, עיקורי קטניות מהיות רעות. תנו רבנן: מנחש זה האומר פתו נפלה מפיו מקלו נפלה מידו. בנו קורא לו מאחריו. עורב קורא לו, צבי הפסיקו בדרך, נחש מימינו ושועל משמאלו... תנו רבנן: (ויקרא י"ט) לא תנחשו ולא תעוננו כגון אלו המנחשים בחולדה בעופות ובדגים.

פתו נפלה מפיו - צריך לדאג היום מהיזק:

נחש בא מימינו או שועל משמאלו - סימן רע הוא לו:

המנחשין - כשיוצאין לדרך או כשמתחילין בשום דבר.

16 ספר החינוך, מצוה רמט

שלא לנחש:

משרשי המצוה, לפי שענינים אלה הם דברי שגעון וסכלות גמורה, ולעם קדוש אמיתי אשר בחר האל לא יאות להם שישעו בדברי שקר. ועוד שהם סבה להדיח האדם מאמונת השם ומתורתו הקדושה, ולבוא מתוכם לכפירה גמורה, שיחשוב כל טובתו ורעתו וכל אשר יקרהו שהוא דבר מקרי, לא בהשגחה מאת בוראו, ונמצא יוצא בכך מכל עקרי הדת. על כן, כי חפץ השם בטובתנו, ציונו להסיר מלבנו מחשבה זו ולקבוע בלבבינו כי כל הרעות והטוב מפי עליון תצאנה לפי מעשה האדם אם טוב ואם רע, והנחשים לא מעלין ולא מורידין, וכמו שכתוב [במדבר כג: כג] "כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל"

17 פירוש רמב"ן על דברים יח: י

והזכיר קוסם קסמים, והיא מחשבה בעתידות בכלל, מלשון קסם על שפתי מלך במשפט לא ימעל פיו (משלי טז ז), כמו שאמר (יהושע יג כב) בלעם בן בעור הקוסם, והיה מנחש כמו שאמר בו (במדבר כד א) ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים, וכתוב (ש"א כח ח) קסמי נא לי באוב:

והזכיר הפרט, מעונן והוא היודע בעננים, ומנחש הוא המביט בעופות בכנפיהם או בצפצוף, כענין שכתוב (קהלת י כ) כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר. והוא לשון נגזר מלשון חשתי ולא התמהמהתי (תהלים קיט ס) , שכל מה שימחר להודיע בעתיד קודם היותו יקרא נחש, כלומר נחיש ונקדים לדעת. ואמר הכתוב כי תועבת ה' כל עושה אלה, ולא אמר "עושה כל אלה", כי הכתוב ידבר על רובם, כי המעונן והמנחש אינה תועבה ולא הוריש הכנענים בעבורם, כי כל בני אדם יתאוו לדעת עתידות למו ומתעסקין בחכמות רבות כאלה לדעתם:

18 חולין צה: ופירוש רש"י

והאמר רב: כל נחש שאינו כאליעזר עבד אברהם וכיונתן בן שאול אינו נחש אלא: סעודת הרשות הוא, ורב לא מתהני מסעודת הרשות. רב בדיק במברא, ושמואל בדיק בספרא, רבי יוחנן בדיק בינוקא... תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: בית תינוק ואשה, אף על פי שאין נחש יש סימן.

כל נחש שאינו - סומך עליו חמש כאליעזר עבד אברהם שאם תשקני אדבר בה ואם לאו לא אדבר בה. וכיונתן בן שאול - אם יאמרו אלינו עלו ועלינו (שמואל א' י"ד).

19 תוספות על חולין צה:

כאליעזר עבד אברהם -- ואם תאמר אליעזר היאך נחש ... וי"ל דהוא תנא סבר שלא נתן לה הצמידים עד שהגידה לו בת מי היא ...

וכיונתן בן שאול - וא"ת היאך נחש ויש לומר דלזרז את נערו אמר כן ובלאו הכי נמי היה עולה:

20 רמב"ם, הלכות עבודה זרה י"א: ד

אין מנחשין כעכו"ם שנאמר לא תנחשו, כיצד הוא הנחש כגון אלו שאומרים הואיל ונפלה פתי מפי או נפל מקלי מידי איני הולך למקום פלוני היום שאם אלך אין חפציי נעשים, הואיל ועבר שועל מימיני איני יוצא מפתח ביתי היום שאם אצא יפגעני אדם רמאי, וכן אלו ששומעים צפצוף העוף ואומרים יהיה כך ולא יהיה כך, טוב לעשות דבר פלוני ורע לעשות דבר פלוני... וכן המששים סימנים לעצמו אם יארע לי כך וכך אעשה דבר פלוני ואם לא יארע לי לא אעשה, כאליעזר עבד אברהם, וכן כל כיוצא בדברים האלו הכל אסור וכל העושה מעשה מפני דבר מדברים אלו לוקה. השגת הראב"ד וכן המששים לעצמו סימנים אם יארע לו כך וכך וכו'. א"א זה שבוש גדול שהרי דבר זה מותר ומותר הוא ואולי הטעהו הלשון שראה כל נחש שאינו כאליעזר ויונתן אינו נחש והוא סבר שלענין איסור נאמר ולא היא אלא ה"ק אינו ראוי לסמוך ואיך חשב על צדיקים כמותם עבירה זו ואי הוה אינהו הוה מפקי פולסי דנורא לאפיה.

21 השגת הראב"ד על רמב"ם, הלכות עבודה זרה י"א: ד

וכן המששים לעצמו סימנים אם יארע לו כך וכך וכו'. א"א זה שבוש גדול שהרי דבר זה מותר ומותר הוא ואולי הטעהו הלשון שראה כל נחש שאינו כאליעזר ויונתן אינו נחש והוא סבר שלענין איסור נאמר ולא היא אלא ה"ק אינו ראוי לסמוך ואיך חשב על צדיקים כמותם עבירה זו ואי הוה אינהו הוה מפקי פולסי דנורא לאפיה.

22 פירוש רד"ק על שמואל א' י"ד: ט

דמו עד הגיענו - המתינו וז"ש יהונתן לאות ולסימן אמר כמ"ש וזה לנו האות כי אם יאמרו עלו עלינו פיהם הכשילם כי אנחנו נעלה והם ירדו וזה אינו נחש האסור ואם היה אסור לא היה הקב"ה עוזרו בהליכה ההיא אבל הוא וכיוצא בו הוא קול דברי' ישמע אדם ויחזק לבו כי הם סי' ואות על המעשה ואל יטעה אותך מה שנמצא בדברי חז"ל אמר רב כל נחש שאינו כאליעזר עבד אברהם וכיונתן בן שאול אינו נחש כי אינו אומר שיהיה אותו נחש אסור כמו שפירשוהו רבים כי הנה אלו המנחשים בחולדה ובעופות אינו כנחש אליעזר וכיונתן והוא היה אסור כמ"ש רז"ל לא תנחשו אלו המנחשים בחולדה ובעופות ובכוכבים והאומר פתו נפלה מפיו מקלו נפל מידו צבי הפסיקו עורב קורא לו שועל מימינו ונחש משמאלו אל תתחיל בי שחרית הוא ר"ח הוא מוצאי שבת הוא הנה אלו הדברים וכיוצא בהן שנהגו בהן בעלי הדיעות הרעות וקבעום חק ומנהג עליהם וחושבים כי הם המטיבים והמריעים זה הוא שאסרה התורה אבל אם ירצה אדם לעשות מעשה ויעשה דבר א' לאות וסי' למעשה ההוא כדי לחזק לבו ולעורר לבו לדבר ההוא זה הדבר מותר כי אילו היו עושים רע בדבר הזה אליעזר ויהונתן לא היה עונה אותן הב"ה כהוגן ומסייע את מעשיהם ועוזרם ...

23 רמב"ם, הלכות עבודה זרה י"א: ה

מי שאמר דירה זו שבנתי סימן טוב היתה עלי, אשה זו שנשאתי ובהמה זו שקניתי מברכת היתה מעת שקניתי עשרתי, וכן השואל לתינוק אי זה פסוק אתה לומד אם אמר לו פסוק מן הברכות ישמח ויאמר זה סימן טוב כל אלו וכיוצא בהן מותר הואיל ולא כיון מעשיו ולא נמנע מלעשות אלא עשה זה סימן לעצמו לדבר שכבר היה הרי זה מותר.

24 כסף משנה על רמב"ם, הלכות עבודה זרה י"א: ד

מ"מ הדבר צריך תירוץ שא"א שהצדיקים הללו יהיו מנחשים וכך נ"ל בתירוץ של דברים שהנחש שאסרה תורה הוא התולה את מעשיו בסימן שאין הסברא נותנת שיהא גורם תועלת לדבר או נזק כגון פתו נפלה לו מידו או צבי הפסיק לו בדרך שאלו וכיוצא בהן הם מדרכי האמורי אבל הלוקח סימנים בדבר שהסברא מכרעת שהם מורים תועלת הדבר או נזקו אין זה נחש שכל עסקי העולם כך הם שהרי האומר אם ירדו גשמים לא אצא לדרך ואם לאו אצא אין זה נחש אלא מנהגו של עולם ואליעזר ויהונתן בכיוצא בזה תלו מעשיהם שאליעזר יודע היה שלא היו מזווגין אשה ליצחק אלא הוגנת לו לפיכך לקח סימן לעצמו שאם תהא כל כך נאה במעשיה ושלמימה במדותיה עד

שכשיאמר לה הגמיאיני נא מעט מים תשיבהו ברוח נדיבה גם גמליך אשקה אותה היא שהזמינו מן השמים ליצחק. וכן יהונתן שבקש להכות במחנה פלשתים הוא ונושא כליו בלבד לקח סימן זה שאם יאמרו אליו עלו אלינו יהא נראה שהם יראים ממארב ובכיוצא בו בטח יונתן בגבורתו שהוא ונושא כליו יפגעו בהם שכן מנהגו של עולם ששנים או שלשה אבירי לב יניסו הרבה מן המופחדים ואם יאמרו דומו עד הגיענו אליכם יראה מדבריהם שאינם מתפחדים ובכיוצא בזה לא היה ראוי ליהונתן שימסור עצמו לסכנה וכל כיוצא בזה מנהגו של עולם הוא. וכי מייתי לה בגמרא לענין איסור ה"ק שכל נחש שהוא מהדברים שאסרה תורה שאין הסברא מכרעת בהן ...

25) חידושי הר"ן על חולין צה:

וכך נראה לי בתירוץ של דברים שהנחש שאסרה תורה הוא התולה את דבריו בסימן שאין הסברא נותנת שיהא בהם גורם תועלת לדבר או נזק כגון פתו נפל מידו וצבי הפסיק לו בדרך כדאיתא בפי' ד' מיתות (ס"ה ב') שאלו וכיוצא בהם הם מדרכי האמורי, אבל הלוקח סימניו בדבר שהסברא נודעת שהן מורין תועלת הדבר או נזקו אין זה נחש שכל עסקי העולם כך הם שהרי האומר שאם ירדו גשמים לא אצא לדרך ואם לאו אצא לדרך אין זה נחש אלא מנהגו של עולם, ואליעזר עבד אברהם ויונתן בן שאול וכיוצא מזה תלו מעשיהם שאליעזר יודע היה שלא היו מזווגין אשה ליצחק אבינו אלא הוגנת לו ולפיכך לקח סימן לעצמו שאם תהא כל כך נאה במעשי' ושלמה במדותיה עד שכשיאמר לה הגמיאיני מעט מים תשיבנו ברוח נדיבה שתה וגם גמליך אשקה אותה היא שהזמינו מן השמים ליצחק, וכן יונתן בן שאול שבקש להכות במחנה פלשתים הוא ונושא כליו בלבד לקח זה סימן לעצמו שאם יאמרו עלו אלינו יהא נראה שהם יראים ממארב ובכיוצא בזה בטח יונתן בגבורתו שהוא ונושא כליו יפגעו בהם שכן מנהגו של עולם ששנים או שלשה אבירי לב יניסו הרבה מן המפחדים ואם יאמרו דומו עד הגענו אליכם יראה מדבריהם שאינם מתפחדים ובכיוצא בזה לא היה ראוי ליונתן בן שאול שימסור עצמו לסכנה וכל כיוצא בזה מנהגו של עולם הוא,

26) שולחן ערוך, יורה דעה קעט: ג, ד

האומר פתי נפלה מפי או מקלי מידי או בני קורא לי מאחורי או שצבי הפסיקו בדרך או שעבר נחש מימינו או שועל משמאלו ולמי שאירע לו אחד מאלו עושה ממנו נחוש שלא לצאת לדרך או שלא להתחיל במלאכה וכן המנחשים בחולדה ובעופות ובכוכבים
הגה ... י"א דאדם מותר לעשות לו סימן בדבר שיבא לעתיד כמו שעשה אליעזר עבד אברהם או יהונתן (טור והר"ד קמחי) ויש אוסרין (רמב"ם וסמ"ג)

27) שמואל א' יז: לד-לו ופירוש רש"י על פסוק לו

וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-שָׂאוֹל רַעַה הֲיֵה עִבְדְּךָ לְאָבִיו בְּצֹאן וּבָא הָאָרִי וְאֶת-הַדּוֹב וְנִשָּׂא שָׂה מִהָעֵדָר: וַיִּצְאָתִי אַחֲרָיו וְהִכְתִּיו וְהִצְלִיתִי מִפְּיָו וַיִּקֶּם עָלַי וְהִחֲזִיקָתִי בְּזִקְנוֹ וְהִמְיִתִיו: גַּם אֶת-הָאָרִי גַם-הַדּוֹב הִכָּה עִבְדְּךָ וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הָעֶרְל הַזֶּה כְּאֶחָד מֵהֶם כִּי חָרַף מַעְרַכְתָּ אֶלְקִים חַיִּים: וַיֹּאמֶר דָּוִד אֲשֶׁר הִצְלַנִּי מִיַּד הָאָרִי וּמִיַּד הַדּוֹב הוּא יִצְלַנִּי מִיַּד הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה וַיֹּאמֶר שָׂאוֹל אֶל-דָּוִד לֵךְ וּדְ' יְהִיָּה עִמָּךְ:

ה' אשר הצילני מיד הארי - יודע אני שלא לחנם נזדמן לי הדבר ההוא, אלא שלעתיד אני בא לידי כיוצא בה לתשועת ישראל, ואסמוך עליה ואצא. וזה אחד משני צדיקים שנתן להם רמז, וחשו להשכיל לדבר, דוד ומרדכי, שנאמר (אסתר ב:יא): ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר וגו', אמר: לא לחנם עלתה בצדקת זו שנתפסה במשכב הערל הזה, אלא שעתידיה היא לעמוד לישראל ביום צרה:

28) אסתר ב:יא

וּבְכָל-יּוֹם יוֹם מְרַדְּכִי מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי חֲצַר בֵּית-הַנְּשִׂים לְדַעַת אֶת-שְׁלוֹם אֶסְתֵּר וּמַה-יַּעֲשֶׂה בָּהּ:

29) משלי ג:ו

בְּכָל-דַּרְכֶיךָ דַּעְהוּ וְהוּא יִישֹׁר אַרְחֶיךָ:

30) פרי צדיק, נשא יג

וכן כל עניני המעשים אשר יארע לפני האדם בהזדמן המה רמיזות מלעילא שיקח לו מהם רמיזא דחכמתא כידוע מהרבי ר' זושא זצ"ל שהלך בדרך ונזדמן שנפל לערל אחד עגלה עם שחת (הנקרא הא) וביקש ממנו שיעזרו להקימו והשיב שאינו יכול. אמר לו הערל יכול אתה אבל אינך רוצה אמר הרבי ר' זושא לעצמו שמע מה אומר לרמז על ה' תתאה שנפלה וביכלתי להקימה ואינני רוצה. וכמו כן המה כל העינינים שזדמן לפני עיני האדם המה רק לרמזים לפניו. באמרם כי האישים האלה הם מלאכים, שלא על חנם היה כל הסיפור הזה, להודיענו כי עצת ה' היא תקום:

31) ספר ליקוטי מוהר"ן - מהדורא קמא סימן נד

והקדוש ברוך הוא מצמצם אלקותו מאין סוף עד אין תכלית. עד נקדת המרכז של עולם הגשמי שעומד עליו, ומזמין לו לכל אדם מחשבה דבור ומעשה, לפי היום ולפי האדם ולפי המקום. ומלביש לו בזאת המחשבה דבור ומעשה שמזמין לו רמזים כדי לקרבו לעבודתו. בכך צריך להעמיק מחשבתו בזה, ולהגדיל בינתו, ולהבין מהו הרמזות בפרטיות, שמלבש בזאת המחשבה דבור ומעשה של זה היום, שהזמין לו השם יתברך... ואפלו מי שיודע ומבין בזה, הינו שזוכה להבין הרמזים שמרמז לו השם יתברך בכל דבר. ואם כן ירצה לעסק רק בזה, הינו שיעסק רק בעסקי העולם הזה, מאחר שהוא מבין הרמזים שהשם יתברך מרמז בהם. אך באמת אינו כן, כי צריך האדם שיהיה לו הסתפקות, להסתפק מזה העולם... הינו, שאפלו הצדיק והחכם שיש לו מח גדול, עד שיכול להבין את הרמזים שהשם יתברך מרמז לו בכל דבר בכל יום, אפלו בעסקי חל. ... אבל באמת אינו כן, כי אסור להרבות בעסקי העולם הזה, אפלו למי שיודע ומבין הרמזים הנ"ל... והמון עם, שאין להם זה השכל להעמיק בכל זה, להבין הרמזים כנ"ל...

32) ליקוטי מהר"ן קפז

ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו (תהלים ס"ב), הינו שהוא חסד גדול מאת השם יתברך שהוא משלם לאדם מדה כנגד מדה, שעל - ידי - זה הוא מבין לפשפש במעשיו ולידע החטא שפגם בו ולשוב בתשובה, אך דע, שעקר מה שמשלם השם יתברך מדה כנגד מדה...

33) סנהדרין צ

שכל מדותיו של הקדוש ברוך הוא מדה כנגד מדה.

34) מדרש בראשית רבה ט:יא

אמר רבי סימון בשם רבי שמעון בר אבא כל המדות בטלו מדה כנגד מדה לא בטלה רבי הונא בשם ר' יוסי מתחלת ברייתו של עולם צפה הקב"ה שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו לפיכך אמרו חכמים והנה טוב מאד זו מדה טובה:

35) ליקוטי מהר"ן נד:ב, ליקוטי עצות, דרך זכרון

...ואפלו מי שיודע ומבין בזה, הינו שזוכה להבין הרמזים שמרמז לו השם יתברך בכל דבר... [הינו, שאפלו הצדיק והחכם שיש לו מח גדול, עד שיכול להבין את הרמזים שהשם יתברך מרמז לו בכל דבר בכל יום, אפלו בעסקי חל. ... אבל באמת אינו כן, כי אסור להרבות בעסקי העולם הזה, אפלו למי שיודע ומבין הרמזים הנ"ל. ...דהינו שיגדיל דעתו בכל מחשבה, דבור ומעשה, שהשם יתברך מזמין לו בכל יום. להבין מהם הרמזים, שהשם יתברך מרמז לו על ידם להתקרב אליו. כי השם יתברך מצמצם את עצמו מאין סוף עד אין תכלית ומרמז לו רמזים בכל יום על ידי כל הדברים, שמזמין לו באותו היום. וצריך האדם להגדיל דעתו בזה לזכר בשם יתברך על ידי כל מחשבה דבור ומעשה שהשם יתברך מזמין לו בכל יום, ולהבין מהם הרמזים להתקרב אליו. אך ההגדלת הדעת צריך להיות במדה וכו', עין דעת אות ל"ו (נד, ב').

36) חשוקי חמד (הרב זילברשטיין) על בבא מציעא כז:

שאלה ערב יציאת ראובן לחו"ל לצורך עסקיו הניח את כרטיס הטיסה באחת המגירות בלילה לפתע באופן לא רגיל הבחינו בני הבית בדליקה באחד החדרים ... ולמרבה הפלא הנוק הסתכם רק בשריפת אחת המגירות והיתה זו המגירה שבה היה הכרטיס טיסה חבד ראובן בדעתו שהואיל וההשגחה סובבה שהאש תאחו דוקא בכרטיס טיסה אולי אות היא משמיה שעליו

להימנע מלטוס האם יש לו לחשוש לזה... ולפי זה בענינו יש להסתפק האם זה שהכרטיס נשרף הרי זה הסברא מכרעת שהיא תועלת הדבר או שיותר נחשב לדבר רחוק ואין הסברא מכרעת שהוא מורה על איזה דבר וכן נראה אולם אם הכרטיס טיסה נשרפה בצורה פלאית ויש לו חרדה מותר להיות בשב ואל תעשה ולא לנסוע ובלבד שלא יאמר אמנע מנסיעה משום הכי כדברי הט"ז אבל אם כבר שאל את הרב חייב הרב לומר לו לנסוע.

37) ספר "ברכי נפשי" של הרב זילברשטיין על בראשת מד:טו

...מעשה שהיה לנו, ניבדל לחיים, עם מרן הגרא"מ שך זצ"ל. מעשה שהיה בילד שהיה צריך לעבור ניתוח, ובית החולים קבע לו תור ביום ראשון. והנה, במוצאי שבת שלפני הניתוח, עולה חומו של הילד לדרגה כזו שבית החולים סירב לעשות את הניתוח. הניתוח נידחה ליום ראשון שלאחר מכן. בינתיים יורד החום, אבל במוצאי השבת הבאה, חוזרת שוב התמונה על עצמה, והילד נתקף בחום... הניתוח נידחה שוב, ונקבע ליום ראשון הבא. ושוב, במוצאי שבת מקבל הילד חום... כשהסיפור חזר על עצמו בפעם הרביעית, לא הלכו כבר ההורים לבית החולים, אלא הגיעו אלינו, ושאלו האם אין כאן אות משמים שלא צריך לעשות את הניתוח? לקחתי את אבי הילד אל מרן הגרא"מ שך. 'האם הרופאים אמרו שצריך לנתח?' - שאל ראש הישיבה את האבא. 'בודאי', השיב האב. 'גדולי הרופאים יעצו לנתח את הילד'. 'אם כן אתם עוברים על איסור ניחוש', פסק מרן ראש הישיבה זצ"ל; 'אם הרופאים אומרים לעשות ניתוח, כיצד אנחנו יכולים לומר שמפני שהחום עולה כל פעם לא נעשה את הניתוח?! אסור לומר כך, וצריך

לעשות את הניתוח, והשי"ת יעזור שהכל יעבור בשלום'. ראש הישיבה בירך את הילד, והניתוח אכן עבר בהצלחה מרובה, ועל הצד היותר טוב.